

5. Milanovic B. Globalnoe neravenstvo dohodov v cyfrah: na protjazanii istorii I v nastojaschee vremja: obzor: docl. k XV apr. megdunar. nauch. konf. Po problemam razvitija ekonomiki i obschestva, Moscow, 1-4 aprelja. 2014 god. M.: Publishing house of the highest school of economics, 2014. 32 p. URL: <https://www.hse.ru/data/2014/03/25/1318951648/%D0%9C%D0%B8%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87-%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82.pdf>. [in Russian].

МАНІПУЛЮВАННЯ ЗАНЕПОКОЄННЯМ СУСПІЛЬСТВА ПРОБЛЕМАМИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ЧИННИК ДИСПРОПОРЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Ф. В. АБРАМОВ, канд. екон. наук, доц.,
доц. кафедри загальної економічної теорії
*Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна*

Сьогодні екологічні проблеми загрожують не лише соціально-економічного розвитку, але й загрожують життю і здоров'ю багатьох людей. Негативні наслідки цих проблем вже відчуваються значною частиною населення планети. Тому розробка заходів щодо мінімізації негативних наслідків екологічних проблем є одним з найактуальніших викликів, що стоять перед людством.

Дослідженню екологічних проблем присвячується значна кількість робіт [1-4]. Проте спільним недоліком цих досліджень є неврахування проблеми маніпулювання суспільними настроями під час формування державної політики, щодо подолання цих проблем.

Метою дослідження є визначення наслідків маніпулювання суспільними настроями на динаміку формальних правих, що спрямовані на досягнення екологічної безпеки.

Актуальність екологічних проблем спонукає політиків до вживання активних заходів. Проте, подібна активність часто є непослідовною та суперечливою. Так, наприклад, повна заборона на використання поліетиленових пакетиків, запровадження якої найближчим часом планується в Україні, поєднується з толерантним ставленням до ввозу з закордону старих автомобілів, що не відповідають будь-яким нормам екологічної безпеки та відсутністю політики щодо їх утилізації. Також заборона використання неекономічних лампочок розжарювання, що має місце в багатьох країнах, часто поєднується з нейтральним ставленням до майнінга криптовалюти, на який, за різними оцінками, може використовуватися стільки ж електроенергії скільки використовується середньою європейською країною.

Для того, щоб з'ясувати причини подібної невідповідності необхідно виділити зацікавлені групи на чії інтереси впливає введення відповідних формальних правил. Загалом можуть бути виділені наступні три групи: пасивні еко-активісти – пересічні громадяни, що переймаються проблемами навколишнього середовища; активні еко-активісти – політичні партії чи

громадські організації, що виступають ініціаторами впровадження відповідних формальних правил; користувачі заборонених товарів.

Представники першої групи – пасивні еко-активісти - зацікавлені в покращенні стану навколишнього середовища, проте не є експертами з питань екології. Представники другої групи – активні еко-активісти – з одного боку, зацікавлені в зростанні підтримки представників першої групи для збільшення кількості голосів на виборах чи обсягів фінансування, з іншого боку, прагнуть досягти даного результату з найменшими зусиллями зі свого боку.

Тому, зловживаючи екологічною необізнаністю пасивних еко-активістів, активні еко-активісти можуть сконцентруватися на формальних правилах, що лише імітують захист навколишнього середовища, або, у кращому випадку, націлені на усунення другорядних проблем, ігноруючи значно більші загрози. Тобто будуть прийматися формальні правила, що характеризуватимуться значним рівнем цільової неефективності [5]. Крім того, активним еко-активістам необхідно також враховувати й реакцію представників третьої групи – користувачів забороненої продукції. Адже якщо третя група буде численною, а збитки завдані впровадженням відповідних формальних правил будуть високими, то це може обернутися для активних еко-активістів, навпаки, втратою підтримки на виборах та скороченням фінансування.

Тому, обираючи між заборонаю поліетиленових пакетиків та заборонаю ввозу вживаних автомобілів, перевага буде надана забороні поліетиленових пакетиків. Адже, хоча подібна заборона й несе відчутні незручності для споживачів, але ці незручності недостатні для того щоб спонукати споживачів до масових протестів. Натомість заборона ввозу вживаних автомобілів може викликати значно більш рішучу відповідь їх користувачів.

З вище викладеного, стає зрозумілим, що діяльність активних еко-активістів фактично зводиться до маніпулювання суспільними настроями, та пов'язана з відповідними негативними наслідками, найнебезпечнішим з яких є індукований опір суспільства [6]. Ця небезпека вимагає застосування рішучих заходів щодо попередження поширення практики маніпулювання [7; 8].

Таким чином, маніпулювання суспільними настроями навколо проблем екологічної безпеки може призвести до прийняття формальних правих, які характеризуватимуться значним рівнем цільової неефективності, та уповільнення соціально-економічного розвитку країни.

Література:

1. Gonseth C., Thalmann P., Vielled M. Impacts of Global Warming on Energy Use for Heating and Cooling with Full Rebound Effects in Switzerland. *Swiss Journal of Economics and Statistics*. 2017. Vol. 153. №4. P. 341–369.
2. Sinn H.W. Public policies against global warming: a supply side approach. *Int Tax Public Finance*. 2008. Vol. 15. №4. P. 360–394.
3. Van der Ploeg F., Rezai A. Simple Rules for Climate Policy and Integrated Assessment. *Environmental and Resource Economics*. 2019. Vol. 72. №1. P. 77–108.
4. Tol R.S.J. On the Uncertainty About the Total Economic Impact of Climate Change. *Environmental and Resource Economics*. 2012. Vol. 53. №1. P. 97–116.

5. Абрамов Ф. В. Критерии эффективности формальных правил и их влияние на экономическое развитие. Вісник Одеського національного університету. 2011. Т. 16, Вип. 20. С. 7-13.

6. Абрамов Ф. В. Неосвіченість суспільства як фактор поширення маніпулювання суспільними настроями. Бізнес Інформ. 2019. № 6. С. 8–13.

7. Абрамов Ф. В. Заходи з попередження маніпулювання суспільними настроями. Бізнес Інформ. 2019. № 11. С. 22–27.

8. Абрамов Ф. В. Індукований опір суспільства та заходи його попередження. Бізнес інформ, 2020. № 5. С. 22-28.

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ УПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ІНКЛЮЗІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

О. В. КРАСОТА, канд. екон. наук, доц.,

доц. кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна

Сучасна якісна освіта, в тому числі у вищій школі, може бути забезпечена на засадах інклюзивного підходу. Про це йдеться, зокрема, у «Глобальних цілях сталого розвитку 2015-2030». В них четвертою за значенням ціллю із 17 глобальних цілей тисячоліття названа «Якісна освіта», яка, на загальне переконання, тотожна поняттю «освітня інклюзія».

У перекладі з англійської термін «інклюзія» (від англ. «inclusion») у найбільш спрощеному розумінні означає залучення в різні сфери життя суспільства усіх громадян, без будь-яких відмінностей і обмежень [1]. В той же час освітня інклюзія передбачає створення безпечного, ненасильницького, інклюзивного та ефективного навчального середовища для всіх [2]. ЮНЕСКО визначає освітню інклюзію як динамічний процес, який полягає в позитивному ставленні до різноманітності учнів у навчальному середовищі, сприйнятті індивідуальних особливостей розвитку дітей не як проблеми, а як можливостей для їхнього розвитку [3].

Освітня інклюзія є загальноосвітньою тенденцією. Ця теза неодноразово підтверджувалась на міжнародних конференціях та форумах, знайшла своє відображення у міжнародних законодавчих актах. Питаннями упровадження освітньої інклюзії, формуванням політики у сфері інклюзивної освіти опікуються такі міжнародні організації, як Організація Об'єднаних Націй (ООН) ЮНЕСКО, Організація Економічної Співпраці та Розвитку (ОЕСД).

Незважаючи на актуальність і загальноосвітню тенденцію, формування освітньої інклюзії в окремих національних економіках натикається на різні виклики та перешкоди. Головним викликом на цьому шляху, вважаємо, є виховання толерантного ставлення усіх громадян до неоднаковості і специфіки інших, створення таких умов, за яких нормою є ставитися з повагою до гідності кожного, незалежно від того, чи має людина особливі освітні потреби чи ні.

Іншим вагомим викликом, на нашу думку, є упровадження освітньої інклюзії у вищій школі. Йдеться про те, що освітня інклюзія не має